

Մնտի. Յօճանեան Մնտի. Արքանամ Ամիրայի : Յիրում իսկ սեփական գործարանի : — 1824 ին էր որ Սուրբան Պալատի մօտ՝ Հասան Բաշա խանի մէջ հիմնեց տպարան մը զոր 3 տարի կանգուն պահեց և որ հրատարակեց նետեւայները . — **Յիսուս Օրդի** [փորձերուն սրբագրիչն էր Ապանեան Թագուր զպիր] : **Յանախապատմ** : **Ջգօն** (Յակոբ Մծրնայի) 1824 : **Թուրք ընդհանրական** (Ն. Շնորհայի) : **Մեկնութիւն** Աւետարանին Մատթեոսի , 1825 : **Մեկնութիւն** Աւետարանին Մարկոսի , 1826 :

55-64. **Տաճկանունն տպարաններ** ♦ — Ուզեցինք այս խորագիրին տակ խմբել նայ մտնեաներ ու հանդէսներ այ հրատարակող նետեւայները՝ որոնց մեծամասնութիւնը — բրբաբարբառ. բերրի անուամբ — կարճատեւ կեանք ունեցած է : — **ՄԱԹՊԱԱԻ ԱՄԻՐԻ** [Արքունի Տպարան] . բաց ի բարբերենէ՝ ուներ հայերէն տառեր այ . յաջորդակի իր փորձերնք եղած են Պ. Արապեան, Յ. Միսնեաթեան, Յ. Պօլաճեան, Ճ. Արամեան : 1832-3, նոն տպուած է **Թագլիմի վագայի** Պօլսոյ անդրանիկ տճկ. լրագիրը (*) որ 12րդ թիւէն իր նայ. բարգմանութիւնն այ կ'ունենայ «**Երոյ գիր** Մեծի Տերութեանն Օսմանեան» և որ 1840 ին լոյս կը տեսնէ հայատառ. -տաճկեփար . 1843 ին անուոր **Ճէրիէի հազախի** կը փոխուի , 1847 ին այ «Յայտարար գիր քոյ»ի , նուակ ուրեմն «Սուրհանդակ Բիզանդեան»ի : — Արքունի Տպարանին մէջ գրոշմուած են նայ. քանի մը բերբեր ու գրքոյկներ այ՝ որոնցմէ յիշենք 1865 ի **Արամեան Օրացոյցն** ընդարձակ , «**Թուրքի Հայաստան աշխարհի**» 1860 , **Վէն պատասխանական** 1862 , **Ազգ. առաջարկութիւն մը** , 1865 , են . : — ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԿ : շոգնեւային ընկն այ ունեցած է պահ մը իր սեպն. տպարանը՝ Տեղեկագիրի և Ժամանակացոյցի հրատարակութեանց համար , որոնցմէ յիշենք **Ահաջ ճէտիսը** : — ՃԷՄԻՅԷԹԻ ԻԼՄԻԷԻ ՕՍՄԱՆԻԷԻ . տպած է **Աբուր եղբայր** (1863) , «**Ասեմաբանութիւն** ի տօնի Ս. Գ. Լուսաորջի» , «**Քաղեճէ ճեվագ**» , «**Միլլէր Սինդրոստ ճանիպիտան** . . . » , **Ազգ. Մեկն.** խնդրոյն վրայ համառ.տո խօսակցութեան մը համառ.տո պատասխան» , բոլորն այ 1869 ին : — ՄԷՃՄՈՒՍՅԻ : ՀԱՎԱՏԻՍ . 1863 ին տպած է **Պալօմլիա** : — ՍԷՏԱՅԷ ՀԱԳԻՎԱԹ . 1872-3 ին տպած է «**արեբ**՝ բնական փիլիսոփայութեան , **Վագուածք** Տիեզերական ժողովոյ , **Պիսու Թ.** բուրք շրջաբերական , **Գարոյիկ** մեռեկտի , **Այնարկութիւն մը** Գեր. Գազանճեանի հանած տեսարակին վրայ են . : — ՄԻՀՐԱՆ (Նագաշեան) , Կեսարացի . 23 տարիէ նետ իր սեպն. տպարանն լոյս կ'ընծայէ **Սազան** հանապազօրեայ տճկ. բերբը . նաեւ քանի մը նայ. դասագիրքեր Յամ. լեզուի յատուկ , որոնցմէ յիշենք 1884 ի «**բարանը** : — ԱԼԷՄ . 1889 ին տպած է **Միսաճըր ապսալ** : — ԹԻՃԱՐԷԹ ՕՏԱՍԷ (Աւետար. Սենեակ) . տպած է համանուն վարչութեան 1889 ի համանուն տեղեկագիրը : — ԱՆԹԷՐ . այս տպարանը նախ կը գտնուէր Վէզիր խան , ուրկէ փոխադրուած է Էպրտուտ ճատտեփ . թիւ 51 : 1897-9 ին տպած է Մ. Արիկեանի մէկ քանի դասագիրքերը , «**Բիբլիան**» ու «**Հանրագիտակ**» պարբերականները , նաեւ «**Առաջնորդ առողջապահութեան**» : Տպարանատերն էր Թանիր անուն պարսիկ մը որ **Ախթը** անուն պրակ բերն այ հրատարակած է և զոր Կառավարութիւնը պաշտօնի կոչելով Մեարիի մէջ՝ տպարանն ու բերբը դադարեցուց :

65-76. **Հայաստանունն տպարաններ** ♦ — Գարձեայ , ուզեցինք այս խորագիրին տակ խմբել օտար անձերու և օտար բերբերու անուններով բացուած այն տպարանները որոնք հայերէն գիրք ու բերբ հրատարակել նենած են : — Ա. Պ. ՉԼԻՉԻԼ . Սուրբ Գրոց տարածման համար ի Պօլիս՝ Միսիօնարներու առեւջին տպարանն էր այս որ կը գտնուէր Հանր. Պարտուց Վարչութեան ետեփի զին , և որ 1839-58 ին լոյս բնծայած է բազմաթիւ նին և նոր կտակարաններ , «**Աւետարեր**» 1855 են սկսեայ . «**Պատգանհան**» և Բրոդկեստանք , **Լիակասար** բուս-

(*) Իսկ Պօլսոյ ժրն. անգրանիկ լրագիրը կ'զած է Moniteur ottoman, երկուքն այ Ալլիսանսը Պլակի կողմէ հիմնուած :